

Obec Libštát a Pěvecký spolek Jizeran ze Semil
Vás zvou na

Adventní koncert

**Evangelický kostel v Libštátě
sobota 14. prosince 2013
od 15 hodin, vstupné 50 Kč**

Program

Krkonošské koledy ze sbírky Josefa Horáka v úpravě Jiřího Hylmara (1929 – 2009)

Bratři, já jsem slyšel s nebe hlas	z Benecka
Medulinina koleda	ze Tříče
Poslechněte, lidé!	ze Sklenařic
Radostně budem zpívati	ze Studence
Máte-li co, poneste!	z Vysokého
Štědrýho dne o půlnoci	z Benecka
Co se tak svítí v Betlémě	česká

Georgius Josef Zrunek - Vianočná omša

úprava Jaroslav Krček

Sóla zpívají:

Jitka Nýdrlová - soprán

Maria Šimková - alt

Ladislav Bís – tenor

Michal Kutek - bas

Pěvecký spolek Jizeran

K instrumentálnímu doprovodu Vianočnej omše byli prizváni zvláště učitelé a bývalí žáci ZUŠ Semily.

Dirigent: Jiří Kurfiřt

Pěvecký spolek Jizeran Semily

Sbor byl založen v roce 1860, r. 1969 přerušil na 20 let činnost a byl znovu obnoven 5. ledna 1989. Od té doby proslul zvláště uváděním mší (J. J. Ryba, V. J. Kopřiva, J. I. Linek, F. X. Bixi, J. Zrunek - E. Pascha, J. Haydn, J. Krček, M. Bok, Zd. Lukáš, J. Pavlica). Mezi jeho stálá repertoárová čísla patří kompletní Loutna česká A. Michny z Otradovic a cyklus 7 vánočních písní z České mariánské muziky, cyklus sedmi krkonošských koled v úpravě emeritního člena sboru Jiřího Hylmara, Otvírání studánek B. Martinů, Píseň česká B. Smetany, Jarní romance Zd. Fibicha, zhruba deset pastorel, několik desítek koled a lidových písní, sbory z oper, spirituály a církevní i světská hudba od 10. do 20. století. Spolupracoval se souborem Musica Bohemica, Filharmonií Hradec Králové, Koletovou hornickou hudbou ze Rtně v Podkrkonoší, libereckým orchestrem Divadla F. X. Šaldy, Podkrkonošským symfonickým orchestrem, Novoměstskou filharmonií,

Komorním orchestrem Pardubice a dalšími tělesy i sbory. Zúčastnil se mnoha sborových setkání. Od roku 1989 absolvoval kolem 350 koncertů a vystoupení ve více než 60 městech a obcích ČR – v mnohých z nich opakovaně, Nizozemí, SRN, Slovinska, Itálie, Polska a Ukrajiny (Podkarpatské Rusi – v obci Koločava). Sbor řídí Jiří Kurfířt, ředitel ZUŠ Semily, držitel Ceny města Semily.

HARMONIA PASTORALIS – tedy „františkánská vánoční mše“ je zajímavá hudební forma. Františkáni byli pro svou chudobu, čistotu a lidovost nejen na Slovensku pro obyčejné lidi tím nejsympatičtějším řádem. Prováděli v terénu katolickou misii. A činili tak zvláště cestou hudby, neboť vlídný a trpělivý „rozhovor“, a to i hudební, dává prostor k vyjádření i těm méně hudebně zběhlým. Jak misionáři v krajích exotických, tak jejich kolegové na Slovensku (ale i v Čechách) se tehdy snažili do „zbožného muzicírování“ zapojit místní obyvatelstvo. Stejnou „rondovou“ formou mají například i Pašije J. S. Bacha. V německých protestantských zemích bylo zvykem Pašije provádět tak, že zatímco shůry z kůru hráli a zpívali profesionálové part Evangelisty, sbory, árie a instrumentální „sinfonie“ (vyjadřovaly hlavně „subjektivní“ nálady děje), tak „zdola“ běžní věřící zpívali své „objektivní“ vstupy vybrané z obecně známých protestantských chorálů, a to i českého původu.

Chudí františkáni měli v řádových regulích zákaz finančního vyplácení přizvaných hudebníků. Museli tedy svůj hudební provoz pokrýt pouze z vlastních řádových řad a z darů – tedy dobrovolně účinkujících světských muzikantů. Protože ale nikdy nebylo jisté, kdo „zadarmo“ přijde hrát a zpívat, a přesto bylo třeba spolehlivě zajistit hudební doprovod bohoslužeb, psali své skladby na způsob „stavebnice“. Na kůru byly jedny veliké noty pro kohokoliv, kdo přijde, druhé noty pro doprovod měl na pultu řádový varhaník. Ve skladbách byly pak celé dlouhé oddíly vyhrazeny hudební improvizaci „podle návodu“ autora a místních zvyklostí.

Když sv. František z Assisi uspořádal r. 1223 svůj první „živý betlém“, vlastně první „jesličky“ na světě vůbec, přinášeli kostelu - Ježíškovi darovníci své dary většinou v naturáliích, jak to v podstatě důvěrně všichni známe z českých lidových betlémů: ovečky, husa, vánočka, preclíky, veliký hrozen vína, sud piva... Kdo neměl nic, přišel s muzikou. Známa slova české lidové koledy tuto praxi dokládají: „*A co my Ti nuzní dáme? Darovati co nemáme. My ti zadudáme, písňě zazpíváme.*“ Stejná praxe existovala jako varianta „náhrady“ v robotním nařízení, snad proto se časem začalo říkat, „co Čech, to muzikant“. Všichni raději platili své daně nebo robotovali muzikou a ještě si přitom užili legraci. P. Georgius Zrunek, františkán (1736-1789), byl vynikající hudebník a skladatel. Vánoční mše je kombinací bravurní kompoziční techniky evropské úrovně s „lidovou“ hudbou. Je to intelektuální hra a jakási „pozvánka“ ke spoluúčasti neprofesionálů. Tak bez nesnází mohly z kůru zaznít v kostele dudy, niněra, cimbál, fujara, pastýřská trouba, fajfarka, píšťalky... Obyčejní lidé

chválili Boha, jak mohli a jak uměli. A o to zvláště františkánům (a nejen jim), šlo.

Josef Zrunek se narodil 19. března 1736 ve Vnorovech nedaleko Strážnice v rodině Karla Zrunka (v matrice uváděno jako Carolus Rsunek), zdejšího rektora a ředitele kůru. Studoval na piaristickém gymnáziu v Kroměříži a později u jezuitů v Trnavě. Ve svých 18 letech vstoupil v roce 1753 do františkánského kláštera v Hlohovci, kde vykonal noviciát. Věčné sliby složil v roce 1755 a přijal řeholní jméno Georgius, Jiří. V letech 1755-1757 studoval filozofii v Nižném-Šebastovej a následně 1757-1761 teologii v Hlohovci. Na kněze byl vysvěcen ještě jako student v roce 1760. Působil v slovenské františkánské provincii, v kláštorech v Žilině, Beckově, Skalici, Gyöngyösi, Vacově, Kremnici a Bardějově, Okoličném, Pruském, Prešově a nakonec opět v Nižném-Šebastovej, kde 3. června 1789 ve věku 53 let zemřel. Tam byl také pohřben. Zrunek všude působil jako varhaník a hudební pedagog. Byl také dobrým kazatelem. Sepsal sborník mešních písní „Liber Sanctorum“, který zanechal klášteru v Žilině. „Liber Sanctorum“ obsahuje 10 chorálových latinských mší a dvě Requiem, které jsou komponovány pro jednohlas s varhanním doprovodem. Dalším jeho sborníkem je „Praeconium Mariae“ (Mariánský chvalozpěv), z něhož se bohužel dochovala jen titulní strana a zadní část, v níž sám Zrunek přiznává, že není autorem všech uvedených písní. V archívu žilinského kláštera se uvádí, že Georgius Josef Zrunek je autorem ještě několika dalších sborníků. Při jejich sestavování mu pomáhal Edmund Pascha, kterému bylo donedávna připisováno také nejslavnější Zrunkovo dílo z roku 1766 „**Missa Prima in F pro Festi Natalitiis**“ (naše **Vinočná omša**). Zrunkovo autorství jasně potvrzuje údaj na konci každé z obou mší v maďarském vydání: „Gyöngyösini Mense Decembri Anno 1767 Fr. Georgius Zrunek“. To je ve františkánských rukopisech, zejména Zrunkových, krajně neobvyklé, neboť u františkánů nehrálo jméno autora žádnou roli. Zrunkova skladba je skutečným důkazem, jak blízko vedle sebe stojí na první pohled takové autonomní oblasti umělé a lidové hudby – mše a betlémská hra. Nejpůsobivější část mše Benedictus je věrným napodobením bečení ovcí. Františkáni zkrátka znali detailně život prostých lidí a prostředí salaše. Jedná se o vánoční mši, jejíž význam je na Slovensku srovnáván s Českou mší vánoční Jana Jakuba Ryby z roku 1796. Ve své kompozici využívá kombinace latinského textu ordinária doplněné o lidové koledy a pastorely. Žádná z dalších mší J. J. Zrunka nedosáhla takového věhlasu. Nahrál ji v roce 2000 Jiří Pavlica s Hradišťanem, smíšeným sborem Ars Brunensis a brněnským komorním orchestrem. Zpracovali ji také v hloubi 20. století Miroslav Venhoda a Jaroslav Krček, známý skladatel, dirigent, znalec lidové hudby, její vydavatel a zasvěcený popularizátor, který má v obci Dráčov u Lomnice druhý domov. On nám zapůjčil nejen partituru, ale i party pro zpěváky a instrumentalisty, za což mu patří naše upřímné poděkování.

Podle studií Michaela Pospíšila a Dr. Ladislava Kačice napsal Jaroslav Vávra